

Сръбския тласъкъ къмъ Македония по черковенъ пѣтъ се прѣдшествува отъ втурването имъ тукъ съ учители и училища. Нужно бѣ да се отворятъ сръбски училища, безразборно гдѣ и сръшу каква наличность, за да се изнесе прѣдъ свѣта, че въ Македония има и сръбски интереси, та тогава да се похлопа прѣдъ надлежното мѣсто за отваряне черкви и създаване владишки тронове за новоизвикналото сръбско пасгво. Така, още прѣзъ 1888 г. сръбитѣ подигатъ въпросъ за отваряне на сръбско училище въ Битоля —ираде за каквото, впрочемъ, се издаде чакъ прѣзъ мартъ 1897 г. Сжшо тѣй, се отвориша и сръбскитѣ училища въ Воденъ и Енидже Вардаръ (20 мартъ 1897 г.¹) Вече прѣзъ априль 1899 г. тѣ се сдобиватъ съ правото да отварятъ училища и въ Велешко (първи такива въ селата: Рудникъ Башино село и Теово), догдѣто, малко слѣдъ това (сжщата година), допуща имъ се да си отварятъ училища и въ *тритѣ* вилаета на Македония.

По пѣтя на тѣй ревностното имъ втурване съ учители въ Македония — еднакво току що слѣдъ извоюванитѣ берати за български владици въ Битоля, Дебръ и Струмица, и компрометирането на гърцитѣ отъ врѣме войната имъ съ Турцитѣ въ 1897 г., не рѣдко четемъ комични и жалки страници отъ това съвсѣмъ неканено сръбско културтрегерство въ Македония: Въ Воденъ, при отварянето на сръбското училище, били записани 150 дѣца сръшу раздадени тѣмъ даромъ пособия. Щомъ, обаче, съставеното въ Солунъ българско братство по инициативата на тамошното учителско и гражданско общество отпуснало 10 лири за учебни пособия въ Воденъ — горнитѣ дѣца веднага минали въ българскитѣ училища (януари 1898 г.). Не по-голѣмъ билъ успѣхътъ имъ въ Велесъ, гдѣто отдавна сж се мѣчили да си пробиятъ пѣтъ: учителитѣ имъ тукъ оставали безъ работа ведно съ изпратения тамъ волнопрактикующъ лѣкарь Поповичъ (септ. 1898 г.). Не намирайки почва между екзархиститѣ, тѣ прибѣгватъ за сърбоманство дори до униятитѣ —българи: отворили сръбско училище въ Ку-

1) Малко слѣдъ това (юни 1897 г.) опорито се носѣше слуха, че Портата окончателно признала Хилендарския мѣнастирь за сръбски, което, впрочемъ, *фактически* стана слѣдъ посѣщението на Кралъ Александръ въ Цариградъ и отпуснатитѣ отъ сръбското правителство 5000 лири за изплащане дълговетѣ на тоя мѣнастирь (1896 г.)